

Muovitiekartan yhteistyöverkoston 3. kokous – kooste keskustelusta**28.11.2019, Metsäteollisuus ry**

Osallistujat: Leena Ylä-Mononen, Pj. (YM), Mika Honkanen (TEM), Mikko Paunio (STM), Anna-Maija Pajukallio (YM), Tuuli Kunnas (RT), Pia Vilenius (KT ry), Juha-Matti Katajajuuri (Luke), Maija Rantamäki (MT ry), Minna Ojanperä (MTK), Kirsti Huovinen (MMM), Anna Vainikainen (ETL), Vesa Kärhä (Muoviteollisuus ry.), Vesa Soini (Uusiomuovi Oy), Hannu Kiviranta (THL), Sari Kauppi (SYKE), Aino Huotari (Muoviraati), Otto Lehtipuu (YTP), Anna Soirinsuo (WWF), Salka Orivesi (Marttaliitto), Sampo Tukiainen (Business Finland), Marja Ola (Kaupan liitto, Skypellä), Merja Saarnilehto (YM)

Asiantuntijat: Ulla Ahonen (YM), Karoliina Kinnunen-Mohr (Kaskas Media Oy), Hermann Kaartokallio (SYKE), Pekka Harju-Autti (YM), Katariina Haavanlammi (YM)

Kohta 1: Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 9:30 ja kiitti Metsäteollisuus ry:tä kokouspaikan tarjoamisesta!

Kohta 2: Ajankohtaiset asiat ja viestintä

Maatalousmuovien noutopalvelu / Minna Ojanperä MTK. Käytetyt maatalousmuovit päätyvät edelleen pääosin polttoon. Niiden kierrätyksen vauhdittamisessa syntypaikkalajittelu on avainasemassa, ja myös kierrätyksen arvoketjua on kehitettävä. Maatalousmuovien uusi noutopalvelu on MTK:n järjestämä palvelu maataloille. Palvelun strategia tunnetaan nimellä ”euro konsulttina”, eli lajitellulle muoville tarjotaan halvin noutopalvelu. Noutopalvelun rajana yksittäiselle tilalle on 2000 kiloa/a. Tämän minimimäärän saavuttamiseksi myös yhteistyö tilojen välillä on tarpeen. MTK on mukana myös MMM:n suunnittelemassa kierrätysoppaassa ja tuottanut videon maataloille: Peppi on sen kasvot, kohde ja kierrätyksen avainhenkilö. Edelleen toimijoiden piirissä on epäselvyyttä siitä, mikä jätemuovi on tuottajavastuun piirissä ja mikä ei.

UBINAM-hanke – biohajoavat / Hermann Kaartokallio, SYKE. Kun biohajoavien muovien määrä kasvaa, myös niiden riskit voivat kasvaa. Biohajoavuutta haluttiin siksi selvittää kokeellisesti meriolosuhteissa. Hanke toteutettiin YM:n vesien ja merenhoidon rahoituksella SYKE:n Kestävän kulutuksen ja tuotannon keskuksessa. Mukana hankkeessa olivat Sulapac, Paptic & Walki Plastiroll. Tulosten mukaan vain osa sellaisista biohajoavista, joita markkinoidaan biohajoavina, todellisuudessa hajoaa. Osa hajoaa puutteellisesti tai ei hajoa ollenkaan. Lisää tuloksia tulossa ensi vuonna. Hankkeessa oli mukana myös kokeellisia materiaaleja, ja niiden osalta materiaalien kehitystyö jatkuu.

Muovin kierrätyksen pilotit – Vesa Kärhä / Muoviteollisuus. (1) Rosk ’n Roll on käynnistänyt pysyvän muovien yhteiskeräyksen Itä- ja Länsi-Uusimaan alueen kaikissa jätekeskuksissa. (2) Uusimaa ja Päijät-Häme ovat myös saaneet myös EAKR rahoitusta teemalla *Plastics to Recycle*, mistä on suunnattu rahoitusta ja tekemistä VTT:lle. Tavoitteena on integroitu innovaatioalusta ja innovaatioekosysteemi muovin kierrätykselle. Suunnitelmassa mm pyrolyysipilotit Tampereelle tai Espooseen. (3) NPC käynnistänyt nyt neljä hanketta, joissa fokuksessa uudet, uusiutuvat muovit ja niiden käytettävyys. Keskimäärin yksi hanke on

miljoonan euron suuruusluokkaa. Yhteistyö BF kanssa. Voidaan tuoda verkostolle esittelyyn jossain vaiheessa tarkemmin.

PJ pyytää jakamaan näitä ja verkoston muitakin uutisia Tiimerissä ja verkkosivustolla.

Viestintä YM & Kaskas Media muovitiekerta.fi – Muovit marraskuun mediassa. Suurin osa muovijutuista liittyi yrityksiin, lähinnä alan omissa lehdissä ja STT:n uutissivustolla. Teemoista SUP on ollut vahvasti esillä, erityisesti korkit kiinni -nostolla, ja toiseksi yleisin aihe on ollut muovit meressä. YLE on edelleen merkittävä muoviutisoija, samoin HS. Rakentaminen näkyy ammattilehdissä, vaikka tässä seurannassa se ei vielä korostunut.

Rakennusala tarjoutui mukaan YM:n rakentamisen muovit viestintään. ETL tarjosi aihetta elintarvikepakkaamisesta. STM: UK:n Boris Johnson ottanut vaaliohjelmansa muovin viennin kolmansiin maihin. Viestinnän toivomus: jakakaa juttuja sosiaalisessa mediassa!

PJ pyytää ideoita Kaskasille (Karoliina Kinnunen-Mohr) ja YM viestintään (Ulla Ahonen), sähköpostilla.

Kohta 3: Muovitiekartan toimeenpanotilanne / Merja Saarnilehto

Muovitiekartan yhteistyöverkoston tehtävänä on tukea ja vauhdittaa muovitiekartan toimeenpanoa, kehittää tarvittavia jatkotoimia, edistää resurssien saatavuutta, vahvistaa yhteistyötä ja välittää tietoa muovihaasteista ja ratkaisuista.

Tässä vaiheessa, kun muovitiekartan toimeenpano on edennyt vuoden verran, on eri toimijoiden voimin saatu jo paljon aikaan. Osa toimista on edennyt hitaammin tai eri muodossa, kuin alun perin on suunniteltu. Vielä käynnistymättömin toimiin sisältyy mm. laaja-alainen ohjelmatyö ja osaamiskeskus perinteistä muovia korvaaviin ratkaisuihin sekä tutkimusohjelma muovien haitallisista ympäristö- ja terveysvaikutuksista sekä siihen liittyvä EU-tason yhteistyö. Vasta käynnistysvaiheessa olevia toimia ovat myös mikromuoveihin liittyvät toimet sekä eurooppalainen muovisopimus. Vähemmälle huomiolle on myös jäänyt joukko toimia, kuten ohjelmarahoituksen käyttöönottilanne, kannusteet muovien korvaamiseen esim. maa- ja puutarhataloudessa sekä kuluttajien roolin vahvistaminen muovikysymyksissä.

Maatalouden muovien osalta todettiin tarve vahvistaa ohjeistusta ja viestintää, ja etsitään tahoa ottamaan vastuuta näistä.

Euroopan metsäteollisuusjärjestö CEPI on käynnistänyt 4evergreen-hankkeen korvaavista materiaaleista. Hankkeessa ovat mukana materiaali- ja pakkausvalmistajat, ja se julkistetaan 19.11. (tiedote 20.11.).

Muoviteollisuus nosti esiin muoviin liittyvien ratkaisujen merkittävän vientipotentiaalin, ja sen arvioimisen, ovatko viennin välineet sopivia ja riittäviä niille.

WWF & SYKE ovat toteuttamassa viestinnällistä hanketta.

Kaskas laatii muovitiekartta.fi Ajankohtaisiin juttuja nyt esillä olleista hankkeista ja on yhteydessä näistä verkoston jäseniin (Metsäteollisuus & SYKE/WWF).

Life IP katsaus / Pekka Harju-Autti, YM. Kyseessä on Life integroitujen hankkeiden maailma ja EU:n ainoa nimenomaan ympäristöön tähdätty ohjelma. Rahoituskaudella 2021-2028 Life IP sisältää neljä osiota, joista suurin on Luonto ja biodiversiteetti; lisäksi Ympäristö ja elämänlaatu, Ilmasto sekä Puhtaat ratkaisut. IP on luonteeltaan vahvasti *top down*; YM tekee teemoista aluksi katsauksen, jonka pohjalta edetään. Ohjelma on tarkoitettu ja avoin kaikille toimijoille. Kullekin jäsenmaalle kohdennetaan max 3 hanketta. Hankkeisiin sisältyy ydinhanke ja täydentävät hankkeet, joissa on mahdollista käyttää myös muita rahoitusvälineitä – tärkeä elementti. Edellinen LIFE IP -kausi meni Suomen osalta todella hyvin, ehdotettiin ja saatiin 3

hanketta – kultamitali. Nyt ollaan samassa lähtötilanteessa kuin edellistä kautta valmisteltaessa 5 vuotta sitten. Muovi on erinomainen aihe, sen ympärille on rakentunut hyvää yhteistyötä.

Julkaisu Life-rahoitus Suomessa sisältää tilannekatsauksen.

YM järjestää Life IP -tilaisuuden Säätytalolla keväällä, mihin toivotaan jo muovikontribuutiota verkostolta.

Luke kertoi vaikeuksista osallistua, koska tarvitsee suuremman tukiprosentin kuin nykyisin mahdollista.

Kohta 4. kertakäyttömuovidirektiivin (SUP) toimeenpano / Katariina Haavanlammi

SUP-direktiivi edellyttää erilaisia toimia: kieltoja, vähentämistä, laajennettua tuotesuunnittelua jne. Mukana soveltamisalassa joukko yksittäisiä tuotteita, joista tupakantumpit merkittävien (lukumääräisesti) roskaaja Suomessa.

Kulutuksen vähentämistavoitetta koskeva artikla on juridisesti avoin – ei yhtenäistä lähtötasoa tms., ei tiedetä vuoden 2020 kulutuksen tasoa jne.

Direktiivi sisältää myös mittavat raportointivelvoitteet – kansallisen jätetietojärjestelmän kehittäminen on siksi osa toimeenpanoa ja etenee taustalla.

Tulossa on lukuisia komission täytäntöönpanosäädöksiä, ja ne tulevat todella myöhään kansallisen lainsäädännön valmistelun kannalta, esim. kulutuksen vähentämistä koskeva ohje tammikuussa 2021, kun hallituksen esitys, jonka perusteluissa ja vaikutusarvioinnissa kulutuksen vähentämistavoitteet ja – keinot tulisi huomioida, pitäisi antaa eduskunnalle jo vuoden 2020 aikana.

Muovitiekartan yhteistyöverkosto on tärkeä sidosryhmäkokonaisuus toimeenpanossa: sisältää laajasti ao. sidosryhmiä + tehtävä liittyy SUP:iin.

Muoviverkoston kannalta keskeisiä teemoja ovat:

- muovin määritelmä, poikkeaa REACH-asetuksen määritelmästä
- kansallinen kulutuksen vähentämistavoite ja keinot
- keskustelu tuotesuunnitteluvaatimuksista

Laajennettu tuottajavastuu soveltuu käsiteltäväksi jätealan strategisessa yhteistyöryhmässä.

Lisäksi järjestetään erilliset kohdennetut kuulemiset.

Apuna käynnistyvät tukihankkeet: esim. laajennetusta tuottajavastuusta ja parhaista keinoista vähentää kulutusta.

Direktiivin toimeenpanon määräaika on 3.7.2021: kaikki kansallinen lainsäädäntö oltava voimassa silloin ja kansalliset kulutuksen vähentämistavoitteet – ja keinot tulee ilmoittaa komissiolle silloin. Tämä aikataulu tarkoittaa käytännössä esimerkiksi muoviveron osalta sitä, että ko. päivänä ei todennäköisesti pystytä ilmoittamaan, että muovivero otetaan käyttöön, mutta voidaan ilmoittaa, että tällaista selvitetään.

Aikataulu on tiukka ja vaatimukset HE:lle mittavat. Silti pyritään kuulemaan sidosryhmiä laajasti, joskaan ei voida kuulla kaikkia sidosryhmiä erikseen.

Heinäkuussa 2020 saadaan komissiolta suuntaviivat, mitä SUP tuotteet ovat; voi toki myöhästyä. Komission ko. ohjeet eivät lainsäädännöllisesti sitovia. HE-luonnos lausunnoille syksyllä.

Kiellot ovat selkeitä, kansallisissa vähentämistavoitteissa ja -keinoissa eniten kansallista liikkumavaraa.

Toimivaltaista viranomaista ei tule lakiin (sillä direktiivi ei tällaista vaadi). Markkinavalvontatehtäviä tulossa, ne menevät todennäköisesti TUKES:n puolelle; tupakkatuotteissa mahdollisesti Valvira.

YM asettaa SUP toimeenpanoa varten hankkeen.

Sidosryhmäteollisuus ja keskustelu järjestetään 5.12. ympäristöministeriössä, kutsut lähteneet mm. muovitiekartan yhteistyöverkoston jäsenille ja sihteeristölle.

Jätelain tuottajavastuusäännökset ovat tällä hetkellä muutosten kohteena EU:n jätesäädöspaketin toimeenpanon vuoksi, mutta ko. säännöksiä joudutaan muuttamaan myös SUP:n vuoksi hyvin lyhyen ajan kuluessa. Tilanne on haasteellinen.

ETL: korkit kiinni -vaatimuksen mukainen siirtymä aiheuttaa arviolta 3-5 mrd. euron kustannuksen, vaikka korkkien osuus roskasta on vähäinen. FI yritti saada tästä poikkeusta käsittelyvaiheessa. Innovaatiot toki mahdollisia, löytyykö kustannustehokkaampaa vaihtoehtoa.

PJ: SUP toimeenpanoon palataan kaikissa seuraavissa yhteistyöverkoston kokouksissa.

Kohta 5: European Plastic Pactin valmistelu / Merja Saarnilehto

Ns. eurooppalaisen muovisopimuksen valmistelu on lähtenyt nyt todella käyntiin, ja tavoitteena on allekirjoittaa sopimus maaliskuun alussa. Valmistelussa aktiivisimpia on joukko EU-jäsenmaita sekä edelläkävijäyrityksiä. Paljon on vielä avoimia kysymyksiä ja myös tavoitteiden osalta tilanne elää.

YM toivoo yhteistyöverkoston jäsenten arvioivan pactin tarpeellisuutta omalta osaltaan ja välittävän siitä tietoa omille verkostoilleen.

Muoviteollisuus on kiinnostunut Pactistä ja myös ETL:n eurooppalainen kattojärjestö on ilmeisesti menossa mukaan.

Kaikkiaan eri sitoumusten (Allianssi / Pact) suhde on vielä epäselvä, ja myös sopimuksen tuoma lisäarvo kullekin taholle.

Pactin taustalla on toki merkittäviä toimijoita kuten Ellen Mc Arthur säätiö ja Hollanti, joka panostaa siihen paljon.

PJ: YM pitää yhteistyöverkoston ajan tasalla sitoumuksen valmistelussa ja Merjaan voi olla siitä yhteydessä.

Kohta 6. Muut asiat ja kokouksen päättäminen

Vierailu muovijalostamolle: sihteeristö suunnittelee, tarkoitettu koko verkostolle, mukana mahdollisesti myös median edustajia. Kohteina esillä on ollut Merikarvia ja Lahti, ajankohta todennäköisesti helmikuun alkupuolella.

Seuraavan yhteistyöverkoston kokouksen aiheita ovat alustavasti: SUP, EU:n komission uusi ohjelma ja mikromuovit (SYKE, ECHA).

PJ pyytää kokousaiheita sihteeristön valmisteluun Merjalle

Kevään kokousajankohdat vahvistetaan erikseen.

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 12:00.

///